

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЮ ВЛАСНІСТЮ В УКРАЇНІ*

Олена Орлюк,

*в.о. директора Інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
радник при дирекції НДІ інтелектуальної власності
НАПрН України, доктор юридичних наук,
професор, академік НАПрН України
ID ORCID: 0000-0001-5145-5919*

У статті управління інтелектуальною власністю розглядається як напрям стратегічного удосконалення розвитку сфери інтелектуальної власності України. Підкреслюється визначальна роль інтелектуальної власності та відтворення ефективної національної системи правової охорони інтелектуальної власності у розбудові інноваційної, цифрової економіки країни. Аналізуються підходи теорії економіки, управління, а також положення національного законодавства стосовно категорії «управління інтелектуальною власністю» та стратегічних напрямів розвитку сфери інтелектуальної власності. Доводиться, що поняття «управління інтелектуальною власністю» доцільно застосовувати не лише на рівні підприємств, як це пропонується у науковій літературі останніх десятиріч, а й у широкому розумінні – через призму окремих галузей чи національної економіки в цілому. Аналізують кроки України як країни Східного партнерства по входженню в цифровий, інноваційний, дослідницький простори ЄС та пропонуються кроки з метою удосконалення управління інтелектуальною власністю в інституціональному розрізі.

Ключові слова: Європейський Союз, інноваційний розвиток, інтелектуальна власність, комерціалізація, правове регулювання, управління, цифрова економіка

Постановка проблеми. Розбудова Україною інноваційно спрямованої, цифрової економіки не може відбутися за відсутності ефективної та спроможної національної системи правової охорони інтелектуальної власності, яка працює не лише на охорону й розвиток інтелектуального потенціалу, але й на конкурентоздатність національного виробни-

ка. Враховуючи, що протягом останнього десятиліття імпульс реформ по країнах Східної Європи та Південного Кавказу, включаючи Україну, відзначається «за-

Наталія Корогод,

*завідувач кафедри інтелектуальної власності та управління проектами Національної металургійної академії України, к.пед.н., доцент
ORCID ID: 0000-0002-0242-5497*

* Стаття друкується в авторській редакції.

ПОГЛЯД НАУКОВЦЯ

стійним характером, що свідчить про діапазон тривалих перешкод для диверсифікації економіки та інновацій», як це впливає зі звіту Європейської економічної комісії ООН «Sub-regional Innovation Policy Outlook 2020: Eastern Europe and the South Caucasus» [1, 14], розбудова міцної системи охорони й захисту прав інтелектуальної власності набуває додаткової ролі.

Україна як учасниця більшості міжнародних договорів та угод у сфері інтелектуальної власності, а також як член СОТ із 2008 року та як асоційований член країн Східного партнерства з Європейським Союзом, відповідно до Угоди про асоціацію, зобов'язана забезпечувати належний рівень охорони й захисту прав інтелектуальної власності, сприяти комерціалізації інтелектуальної власності, істотно зменшуючи рівень піратства, контрафакту, усуваючи патентний тролінг, оскільки це напряду впливає на рівень інвестиційної привабливості України. Поряд із цим політика має спрямовуватися на вибудову балансу приватних та публічних інтересів, якими характеризується сфера інтелектуальної власності. Максимальне сприяння цьому має забезпечити національна система інтелектуальної власності та управління інтелектуальною власністю, що й визначило мету та актуальність наукового досліджу.

Стан дослідження. Проблеми розвитку сфери інтелектуальної власності та розбудови системи управління інтелектуальною власністю є предметом постійного наукового пошуку у сфері економіки, управління, права як в Україні, так і світі. Проблематика інтелектуальної власності стоїть на порядку денному в Європейському Союзі, підтвердженням чого є постійний рух в частині політичних, правових, економічних та управлінських рішень як на рівні ЄС, так і держав-членів ЄС, досвід яких є корисним у багатьох аспектах для України. Провідну роль у розбудові стратегічних напрямів відіграє й діяльність Всесвітньої організації інтелекту-

альної власності в її настановах, аналітичній діяльності та експертному супроводженні.

Серед вітчизняних науковців, роботи яких присвячені проблематиці інтелектуальної власності, у тому числі управлінню нею, можна назвати Андрощука Г. О., Борко Ю. Л., Бутнік-Сиверського О. Б., Вачевського М. В., Вірченка В. В., Ільницького Д. О., Куртова А. І., Нікітюк О. Б., Зміївського Г. А., Павленко Т. В., Піжову Л. Б., Полякова С. Ю., Савченко О. І., Семенову В. Г., Цибульова П. М., Чуксіну К. Р., Шикову Л. В. та багатьох інших. На рівні академічних економічних та правових досліджень ґрунтовний внесок у сфері інтелектуальної власності зробили науковці Центру інтелектуальної власності та трансферу технологій НАН України та НДІ інтелектуальної власності НАПрН України, а також профільних кафедр інтелектуальної власності провідних національних університетів України. Серед західних вчених проблематиці управління інтелектуальною власністю на різних стадіях її життєвого циклу, трансферу технологій тощо присвячували свої роботи Друкер П., Зінов В., Інглеарт Р., Лайкерт Р., Тоффлер О., Саймон Г., Стюарт Т., Хантінгтон С. та багато інших.

Викладення основного матеріалу. Наведені у вступній частині чинники політики в частині підвищення рівня охорони й захисту прав інтелектуальної власності були враховані при започаткуванні у 2016 року широкомасштабної реформи у сфері інтелектуальної власності, метою якої стало не лише прийняття оновленого спеціального законодавства, до якого імплементуються норми Угоди про Асоціацію з ЄС та відповідні європейські стандарти у цій сфері (що було реалізовано у сфері промислової власності наприкінці 2019 – 2020 роках), але й проведення глибокої інституційної реформи, у першу чергу, на рівні виконавчої та судової влади. Істотним втіленням покровокового вирішен-

ня завдань, поставлених реформою, стало прийняття 16 червня 2020 року Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення національного органу інтелектуальної власності» № 703-IX [2], який набув чинності з 14 жовтня 2020 року. За новим законом НОІВ створюється як спеціальна організація, яка відповідатиме за охорону прав на об'єкти не лише промислової власності, але й авторських та суміжних прав. Згідно з розпорядженням КМУ від 13 жовтня 2020 р. № 1267-р «Про Національний орган інтелектуальної власності» [3], функції Національного органу інтелектуальної власності були покладені на державне підприємство «Український інститут інтелектуальної власності».

Слід відзначити, що прийняття даного закону фактично завершило тривалий чотирирічний період інституційної реформи галузі інтелектуальної власності в Україні. Разом із реформою системи колективного управління створення НОІВ було однією з головних реформ, що мали бути здійснені відповідно до Стратегії сталого розвитку «Україна — 2020» [4], Концепції реформування державної системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні [5] та Плану заходів з реалізації Концепції реформування державної системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні.

Однак розбудова національної системи охорони інтелектуальної власності має сприйматися в її комплексному розрізі й не може обмежуватися лише становленням системи та здійсненням ДП «Український інститут інтелектуальної власності» функцій національного органу. Розбудова національної системи інтелектуальної власності напряму впливає на реалізацію прийнятих в останні роки стратегій інноваційного, цифрового, сталого розвитку, дорожніх карт реалізації стратегій сталого розвитку до 2030 року, дорожньої карти по входженню в Європейський дослідницький простір тощо. Узагальненням стратегічних

напрямів у досліджуваній сфері стала розробка у 2019 році проекту Національної стратегії розвитку сфери інтелектуальної власності України на період 2020–2025 роки [6], представленої 16 грудня 2019 року на парламентських слуханнях у Верховній Раді України. Однією з ключових ідей стратегії стало розуміння необхідності впровадження в державну політику комерціалізації інтелектуальної власності та її ефективного включення в національну економіку та розбудову інноваційної системи.

Значною мірою це відповідає й програмі розбудови цифрової економіки та суспільства у Східному партнерстві EU4Digital [7], розпочатій в Україні Європейським Союзом 22 травня 2019 року й націленою на розширення переваг Єдиного цифрового ринку ЄС для України та інших держав Східного партнерства з метою стимулювання економічного росту, створення робочих місць, покращення життя людей та допомоги бізнесу. Адже підтримка стійкої цифрової трансформації є одним з п'яти пріоритетів політики, виділених Європейською Комісією в її пропозиції з довгострокових політичних цілей Східного партнерства на період після 2020 року [8].

За даними Глобального індексу інновацій (Global Innovation Index) у 2020 році [9] Україна посіла 45 місце, піднявшись порівняно з 2019 роком [10] на декілька позицій, але так і не досягнувши результатів позаминулого року, коли посідала 43 місце. Тоді, у 2018 році, Україна змогла піднятися на сім позицій завдяки досягненню високого коефіцієнту інноваційної ефективності, обумовленого співвідношенням отриманого результату до інноваційних ресурсів [11]. Серед сильних позицій країни на той період були показники, що характеризували наявний стан країни у сфері створення об'єктів промислової власності, нематеріальних активів, надходжень від інтелектуальної власності, поширення й поглинання знань, людського капіталу і досліджень тощо. Натомість у 2020 році Україна досягла кращих результатів у

ПОГЛЯД НАУКОВЦЯ

галузі інноваційного виробництва порівняно з інноваційними ресурсами. Зокрема, країна посіла 71 місце за інноваційними вкладеннями, що вище, ніж у 2018 та 2019 роках. Щодо результатів інноваційної діяльності, то навпаки Україна посіла 37 місце, що нижче порівняно з 2019 (36) та 2018 (35) роками. При тому, що країна активно відпрацьовує кроки для розвитку інноваційного та цифрового потенціалу з урахуванням європейських тенденцій [12, 60], у тому числі обговорюється процес підготовки Стратегії розвитку штучного інтелекту в Україні.

Погіршення зазначених показників України, що впливають на її економічний та інноваційний розвиток, порушуючи амбітні плани, що ставляться урядом, значною мірою були обумовлені проблемами управління інтелектуальною власністю. Враховуючи, що управління є процесом, спрямованим на досягнення визначених цілей та результатів, доцільно погодитися з Цибульовим П. М., який визначає метою управління інтелектуальною власністю «отримання додаткового прибутку або іншої користі» [13, 436]. У свою чергу Ільницький Д. О. наголошує на визначальній ролі управління інтелектуальною власністю «в умовах переходу суспільства до інтенсивного та висококонкурентного використання знань в цілому, зокрема об'єктів права інтелектуальної власності, в господарському житті національних та іноземних суб'єктів міжнародних економічних відносин» [14, 10].

Водночас аналіз численних монографічних та періодичних наукових джерел останніх понад п'ятнадцяти років дозволяє констатувати, що переважна частка науковців зосереджує свою увагу на управлінні інтелектуальною власністю окремих підприємств, а не галузей чи сфер чи національної системи в цілому, і така ситуація не змінилася із часом. Підтвердженням даному висновку слугують наступні узагальнені підходи щодо розуміння поняття «управління інтелектуальною власністю».

Так, на позиціях сприйняття управління інтелектуальною власністю (як правило, підприємства) як «діяльності, спрямованої на отримання кінцевого результату — прибутку або іншої користі», «внаслідок створення та використання об'єкту (об'єктів) права інтелектуальної власності у всіх галузях економіки» стоять Бутнік-Сіверський О. Б. [15, 25], Зінов В. Г. [16, 12], Павленко Т. В. [17, 71], Цибульов П. М. [13, 436] та ряд інших авторів.

Вірченко В. В. розглядає управління інтелектуальною власністю у ракурсі «збільшення ринкової вартості об'єктів інтелектуальної власності, а також підвищення прибутковості їх використання у господарській діяльності і перетворення у головну конкурентну перевагу» [18, 227]. На «максималізації доходності капіталу, представленого нематеріальним активом, з метою створення в підприємницькій діяльності реальної вартості»; «необхідність постійного підвищення якості продукції та впровадження нових технологічних процесів» як цілях управління інтелектуальною власністю підприємства наголошують Поляков С. Ю., Куртов А. І., Нікітюк О. Б., Зміївський Г. А. [19, 73]; Семенова В. Г. [20, 476] тощо. Через сукупність «соціальних, психологічних та ідеологічних заходів, цілеспрямованої дії на творчу діяльність новаторів виробництва й на виявлення резервів досягнення високих кінцевих результатів» розглядає цю категорію Вачевський М. В. [21, 160].

Через системний підхід до розуміння управління інтелектуальною власністю підходять Піжова Л. Б., Савченко О. І., Чуксіна К. Р., розуміючи її як «систему управління інтелектуальним капіталом, тобто сукупність стратегічно узгоджених і пов'язаних між собою методів і засобів управління інтелектуальним капіталом, спрямовану на збільшення вартості та результативності інтелектуального капіталу та бізнесу в цілому» [22, 135]. Шикова Л. В. сприймає управління для підприємства також через призму «системи

стратегічних дій, пов'язаних з об'єктами інтелектуальної власності та цілеспрямованої на ефективний інноваційний розвиток» [23, 100].

На наш погляд, категорію «управління інтелектуальною власністю» доцільно розглядати не лише по відношенню до підприємства, але й у широкому розумінні — до всієї сфери. Це дає можливість сприймати результати інтелектуальної, творчої діяльності, які відповідають визначеним критеріям правової охорони, через їх економічний зміст. А відтак, реалізовувати середньострокові та довгострокові цілі, визначені у прийнятих національних стратегіях та стратегіях, що розробляються, які мають пряме відношення до економічного, інноваційного, цифрового розвитку України.

Завдяки стратегічному баченню управління інтелектуальною власністю принципи, що зазвичай реалізуються на рівні окремих суб'єктів господарювання, набувають можливостей застосовуватися по відношенню до всієї національної сфери інтелектуальної власності. Зокрема, це стосується не лише усвідомлення ролі інтелектуальної власності чи пошуку балансу інтересів суспільства та суб'єктів інтелектуальної власності, але й стратегічного бізнес-планування та комерціалізації інтелектуальної власності, із визначенням конкурентних її переваг та вимірюванням ефективності управління інтелектуальною власністю. Натомість безпосередньо на рівні суб'єкта господарювання реалізовуватимуться такі визнані у фахових дослідженнях [13, 66–75; 19, 74–75] принципи як створення або придбання прав на потрібну конкретному суб'єкту інтелектуальну власність, виявлення власних об'єктів інтелектуальної власності та оцінка їх економічної ефективності, аналіз розміру оподаткування, забезпечення захисту прав інтелектуальної власності тощо.

На жаль, маємо констатувати, що на сьогоднішній день на рівні розбудови політики державного управління в країні

відсутній ефективний комплексний підхід до процесів інформаційного забезпечення, експертизи, надання правового захисту, економічної оцінки вартості та використання об'єктів інтелектуальної власності. Саме тому переважна більшість стратегічних цілей, завдань та пріоритетів спрямована в основному на вирішення окремих аспектів. Дослідники зазначають, що власне управління інтелектуальною власністю фактично обмежується стадією видачі охоронного документа. Крім того, відсутній управлінський механізм, спрямований на вирішення питань, пов'язаних з оцінкою прав використання і введенням їх до господарського обігу, тобто з економічною віддачею (одержанням прибутку чи іншої вигоди), головного, заради чого, власне, і створюються об'єкти інтелектуальної власності [20; 23]. Розуміння цих проблем й було визнано серед передумов вироблення стратегічних підходів щодо розвитку національної сфери інтелектуальної власності України та удосконалення її управління зокрема.

Однак, як ще раз вбачається з наведеного, у фаховій літературі стратегію управління інтелектуальною власністю розглядають саме через призму підприємства. Натомість забуваючи, що сфера інтелектуальної власності має розглядатися в широкому розумінні, даючи таким чином можливість узагальнювати спільні проблеми не лише для окремих підприємств у сфері інтелектуальної власності, але й для галузей національної економіки, державного управління тощо. У такому разі пошук шляхів розв'язання проблем управління інтелектуальною власністю на рівні окремих підприємств може бути піднятий на більш високий, стратегічний рівень. Для цього достатньо переосмислити підходи науковців з даного питання. В якості прикладу можна навести позиції Цибульської Л. О., яка акцентує увагу на таких проблемах, як «створення «інвестиційного клімату» для створення та використання інтелектуальної власності; збереження високого рівня науково-

ПОГЛЯД НАУКОВЦЯ

технічного потенціалу, спроможного створювати об'єкти прав інтелектуальної власності; проведення маркетингових досліджень, які сприяють вибору галузей для створення інтелектуальної власності; трансферу технологій; вибору пріоритетних галузей та технологій, в яких найбільше створюється інтелектуальна власність; впровадження інтелектуальної власності до господарського обігу; залучення фінансів для розробок об'єктів прав інтелектуальної власності» [24, 250–252].

Якщо проаналізувати зазначені проблеми управління інтелектуальною власністю, можна побачити, що значна частка їх носить узагальнюючий для всієї сфери інтелектуальної власності характер, й може бути вирішена шляхом істотного удосконалення управління такою сферою. Тим більше, що дієва правова охорона інтелектуальної власності однозначно сприяє використанню та подальшому розвитку інтелектуального капіталу. Створення саме такої системи має особливе значення для України — країни зі значним науково-технічним та інтелектуальним потенціалом, особливо враховуючи світові тенденції, коли наука працює в межах шостого технологічного укладу, а національні підприємства, у кращому випадку, — у межах третього технологічного укладу з елементами четвертого та п'ятого технологічних укладів [6].

Відповідно, якщо при виборі стратегії управління інтелектуальною власністю та її успішній реалізації для окремого підприємства мають враховуватися чинники не лише зовнішнього, але й внутрішнього середовища (цілком справедливо на цьому наголошує Піняк І. [25, 37]), то на рівні вибудови системи управління сферою переважне місце має віддаватися саме зовнішнім чинникам. У даному випадку визначальна роль відводиться соціально-політичному стану та економічній ситуації в країні, рівню нормативно-правового регулювання та перспективам й ризикам їх розвитку у середньо- та довгостроковому періодах.

Окреме місце посідатимуть рівень конкуренції на відповідних ринках, кількісні та якісні характеристики середовища обороту інтелектуальних активів (яке не зовсім вірно в літературі [25, 37] іноді ототожнюють із патентним середовищем) тощо. В сукупній дії можна спостерігати їх вплив на «інноваційне оновлення економіки» [26, 105–107], закономірності якого виявляють у фаховій літературі.

Висновки. Управління інтелектуальною власністю доцільно розглядати не лише у вузькому розумінні — по відношенню до окремого суб'єкта господарювання, але й в широкому — через призму окремих галузей, сфер чи національної економіки в цілому. При цьому саму категорію «управління» слід розглядати як комплексну категорію, що підпадає під закони економічної науки, управління та права. На рівні стратегічного планування та практичного впровадження його результатів у середньо- та довгостроковій перспективі управління інтелектуальною власністю слід сприймати в інституціональному розрізі, через призму завдань, функцій та їх конкретної реалізації. На рівні окремих суб'єктів господарювання, не залежно від форми їх власності чи організаційно-правової форми, управління інтелектуальною власністю доцільно розглядати як діяльність, спрямовану на отримання доходу чи будь-якої іншої користі від створення, використання об'єкту (об'єктів) права інтелектуальної власності чи розпорядження, у першу чергу, шляхом комерціалізації, правами інтелектуальної власності, із врахуванням її ефективності, у будь-якій галузі національної економіки.

На інституціональному рівні удосконаленню управління інтелектуальною власністю мають сприяти такі чинники, як:

- підтримка інноваційного середовища та інноваційної діяльності механізмами правової охорони інтелектуальної власності;

- укріплення патентного портфелю, підвищення якості патентів, забезпечення інтересів власника охоронного документи завдяки сильній патентній охороні, сприяння конкуренції;
- підвищення конкурентоспроможності на товарних ринках; усунення монополії, що надається охоронними документами низької якості;
- проведення політики зацікавлення національного заявника у патентуванні технологій, обладнання тощо; підтримка національного заявника у просуванні у зарубіжному патентуванні;
- зниження витрат бюджетних коштів на державні закупівлі у сфері трансферу технологій, підвищення ефективності їх витрачання; здійснення закупівель, у першу чергу, міжнародних, за справедливою ціною;
- припинення офшоризації національної економіки, здійснюваної за допомогою механізмів патентування;
- виведення креативних індустрій в простір правової охорони інтелектуальної власності;
- впровадження політики єдиного вікна; скорочення строків розгляду заявок та видачі охоронних документів (патентів, свідоцтв);
- формування та розбудова високопрофесійного кадрового складу національної системи правової охорони інтелектуальної власності;
- розбудова ефективної системи захисту прав інтелектуальної власності;
- популяризація інтелектуальної власності; активізація освітньої компоненти. ●

Список використаних джерел / List of references

1. *Sub-regional Innovation Policy Outlook 2020: Eastern Europe and the South Caucasus: UNITED NATIONS ECONOMIC COMMISSION FOR EUROPE*. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/innovatsii-transfer-tehnologiy/2020/12/08/Prezentatsiya%20rezultativ%20doslidzhennya%20sfery%20innovatsiynoyi%20diyalnosti.pdf>.
2. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення національного органу інтелектуальної власності» № 703-IX від 16.06.2020 р. // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/703-20#Text>.
3. Про Національний орган інтелектуальної власності: розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 жовтня 2020 р. № 1267-р // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1267-2020-%D1%80#Text>.
4. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015. URL: <http://www.president.gov.ua/documents/18688.html>.
5. Про схвалення Концепції реформування державної системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні: постанова Кабінету Міністрів України від 1 червня 2016 року № 402 // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/402-2016-%D1%80#Text>.
6. Проект Національної стратегії розвитку сфери інтелектуальної власності України на період 2020-2025 роки / експертна група: Бутнік-Сіверський О. Б., Дорошенко О. Ф., Дубинський М. Й., Єгоров І. Ю., Капіца Ю. М., Кульчицький І. І., Моркляник Б. В., Хаустов В. К. та ін. ; модератор та науковий редактор д.ю.н. Орлюк О. П. / НОІВ, Київ, 2019. URL : <http://nipo.org.ua/activity/stvorennya-efektivnogo-navchalnogo-centru-u-sferi-intelektualnoi- vlasnosti-iv>.

7. *An official website of the European Union. Joint Communication: Eastern Partnership policy beyond 2020: Reinforcing Resilience – an Eastern Partnership that delivers for all.* URL: https://eas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/76166/jointcommunication-eastern-partnership-policy-beyond-2020-reinforcing-resilience-%E2%80%93-eastern_en.
8. *An official website of the European Union. Joint Communication: Eastern Partnership: Commission proposes new policy objectives for beyond 2020.* URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_20_452
9. *Global Innovation Index 2020. Who Will Finance Innovation?* Ithaca, Fontainebleau, and Geneva. Cornell University, INSEAD, and the World Intellectual Property Organization, 2020. 448 p.
URL: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2020.pdf.
10. *Global Innovation Index 2019 – KEY FINDINGS.* Author(s): Cornell University, INSEAD, WIPO. Publication year: 2019.
URL: <https://www.wipo.int/publications/en/details.jsp?id=4434&plang=EN>.
11. *Global Innovation Index 2018. Energizing the World with Innovation /* Ithaca, Fontainebleau, and Geneva. Cornell University, INSEAD, and the World Intellectual Property Organization, 2018. 430 p.
URL: http://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2018.pdf.
12. *Цифрові трансформації в Україні: чи відповідають вітчизняні інституційні умови зовнішнім викликам та європейському порядку денному? Загальні тенденції та передумови цифрового розвитку України. Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. Поліський фонд міжнародних та регіональних досліджень, 2020.* URL: https://drive.google.com/file/d/1jOQsfLl0u4VlWBlj_yngTe8YOOD8Up5/view?fbclid=IwAR1qu1r2P4b9Fx4AbfH5nMAh5DVStiAqsTBWOCtdfh7DKqd527wuo-Ea-c8.
13. *Цибульов П. М., Чеботарьов В. П., Зінов В. Г., Суїні Ю. Управління інтелектуальною власністю; за ред. П.М. Цибульова. К.: «К.І.С.», 2005. С. 435–442.*
14. *Гльницький Д. О. Опорний конспект лекцій з курсу «Управління інтелектуальною власністю». К.: КНЕУ, 2011, 307 с.*
15. *Економіко-правові проблеми в сфері інтелектуальної власності: монографія / кол. авторів: Орлюк О. П., Бутнік-Сіверський О. Б., Ревуцький С. Ф., Нежиборець В. І., Федченко Л. І. та ін.; за наук. ред. д.е.н. Бутнік-Сіверського О. Б. К.: НДІ ІВ НАПрНУ, 2007. 368 с.*
16. *Зінов В. Г. Управление интеллектуальной собственностью: Учебное пособие. М.: Дело, 2003. 512 с.*
17. *Павленко Т. В. Процес управління інтелектуальною власністю підприємства. Економічний вісник НТТУ «КПІ». 2012. С. 71.*
18. *Вірченко В. В. Зміст та особливості управління об'єктами інтелектуальної власності на підприємстві. Теоретичні та практичні питання економіки. 2012. Вип. 27. Т. 1. С. 225–236.*
19. *Поляков С. Ю., Куртов А. І., Нікітюк О. Б., Зміївський Г.А. Деякі аспекти та принципи управління інтелектуальною власністю в Україні. Вісник НТУ «ХПІ»: Технічний прогрес та ефективність виробництва. 2010. № 60. С. 72–83.*
20. *Семенова В. Г. Напрямки підвищення ефективності управління інтелектуальною власністю підприємства. Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського. Випуск 6. 2015. С. 472–476.*
21. *Вачевський М. В. Організаційна структура системи управління інтелектуальною власністю. Актуальні проблеми економіки. 2004. № 4(34). С. 155–162.*
22. *Пижова Л. Б., Савченко О. І., Чуксіна К. Р. Визначення механізмів управління інтелектуальною власністю на підприємстві. Вісник НТУ «ХПІ» Технічний прогрес та ефективність виробництва. 2010. С. 133–138.*
23. *Шикова Л. В. Теоретичні аспекти управління інтелектуальною власністю на підприємстві. Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуаль-*

- ної власності. 2014. Вип. 1(10). Т. 2. С. 98–104.
24. Цибульська Л. О. Економіко-правові проблеми управління інтелектуальною власністю. Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. 2013. Вип. 1. Т. 2. С. 248-252.
25. Піняк І. Інтелектуальні активи як ефективний ресурс економічного розвитку підприємства. Галицький економічний вісник. 2009. № 1. С. 33–40.
26. Черненко Н. О. Закономірності інноваційного оновлення економіки. У Зб. : Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності: зб. матеріалів III Всеукраїнської наук.-практ. конференції, м. Київ, 23 квіт. 2020 р. / Упоряд.: А.С.Ромашко, С. Ю. Петряев. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2020. С. 105–107.
1. *Sub-regional Innovation Policy Outlook 2020: Eastern Europe and the South Caucasus: UNITED NATIONS ECONOMIC COMMISSION FOR EUROPE*. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/innovatsii-transfer-tehnologiy/2020/12/08/Prezentatsiya%20rezultativ%20doslidzhennya%20sfery%20innovatsiynoyi%20diyalnosti.pdf>.
 2. *Zakon Ukrainy «Pro vnesennia zmin do deiakyykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo stvorennia natsionalnoho orhanu intelektualnoi vlasnosti» № 703-IX vid 16.06.2020 r.* // Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy»/VR Ukrainy.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/703-20#Text>.
 3. *Pro Natsionalnyi orhan intelektualnoi vlasnosti: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 13 zhovtnia 2020 r. № 1267-r* // Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy»/VR Ukrainy.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1267-2020-%D1%80#Text>.
 4. *Pro Stratehiiu staloho rozvytku «Ukraina – 2020»: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 12 sichnia 2015 r. № 5/2015*. URL: <http://www.president.gov.ua/documents/18688.html>.
 5. *Pro skhvalennia Kontseptsii reformuvannia derzhavnoi systemy pravovoi okhorony intelektualnoi vlasnosti v Ukraini: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 1 chervnia 2016 roku № 402* // Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy»/VR Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/402-2016-%D1%80#Text>.
 6. *Proekt Natsionalnoi stratehii rozvytku sfery intelektualnoi vlasnosti Ukrainy na period 2020-2025 roky / ekspertna hrupa: Butnik-Siverskyi O. B., Doroshenko O. F., Dubynskyi M. Y., Yehorov I. Yu., Kapitsa Yu. M., Kulchytskyi I. I., Morklianyk B. V., Khaustov V. K. ta in. ; moderator ta naukovyi redaktor d.iu.n. Orliuk O. P. / NOIV, Kyiv, 2019*. URL : <http://nipo.org.ua/activity/stvorennya-efektivnogo-nauchalnogo-centru-u-sferi-intelektualnoi-vlasnosti-iv>.
 7. *An official website of the European Union. Joint Communication: Eastern Partnership policy beyond 2020: Reinforcing Resilience – an Eastern Partnership that delivers for all*. URL: https://eas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/76166/jointcommunication-eastern-partnership-policy-beyond-2020-reinforcing-resilience-%E2%80%93-eastern_en.
 8. *An official website of the European Union. Joint Communication: Eastern Partnership: Commission proposes new policy objectives for beyond 2020*.
URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_20_452
 9. *Global Innovation Index 2020. Who Will Finance Innovation?* Ithaca, Fontainebleau, and Geneva. Cornell University, INSEAD, and the World Intellectual Property Organization, 2020. 448 r.
URL: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2020.pdf.
 10. *Global Innovation Index 2019 – KEY FINDINGS*. Author(s): Cornell University, INSEAD, WIPO. Publication year: 2019.
URL: <https://www.wipo.int/publications/en/details.jsp?id=4434&plang=EN>.
 11. *Global Innovation Index 2018. Energizing the World with Innovation* / Ithaca, Fontainebleau, and Geneva. Cornell University, INSEAD, and the World Intellectual

ПОГЛЯД НАУКОВЦЯ

- Property Organization, 2018. 430 r.
 URL: http://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2018.pdf.
12. Tsyfrovi transformatsii v Ukraini: chy vidpovidaiut vitchyzniani instytutsiini umovy zovnishnim vyklykam ta yevropeiskomu poriadku dennomu? Zahalni tendentsii ta peredumovy tsyfrovoho rozvytku Ukrainy. Instytut ekonomichnykh doslidzhen ta politychnykh konsultatsii. Poliskyi fond mizhnarodnykh ta rehionalnykh doslidzhen, 2020. URL: https://drive.google.com/file/d/1jOQsfLl0u4IVLWBlj_ymgTe8YOOD8Up5/view?fbclid=IwAR1qu1r2P4b9Fx4AbfH5nMAh5DVStiAqsTBWOCtdfh7DKqd527wu0-Ea-c8.
 13. Tsybulov P. M., Chebotarov V. P., Zinov V. H., Suini Yu. Upravlinnia intelektualnoiu vlasnistiu; za red. P.M. Tsybulova. K. : «K.I.S.», 2005. S. 435–442.
 14. Pnytskyi D. O. Opornyi konspekt leksii z kursu «Upravlinnia intelektualnoiu vlasnistiu». K. : KNEU, 2011, 307 s.
 15. Ekonomiko-pravovi problemy v sferi intelektualnoi vlasnosti: monohrafiia / kol. avtoriv: Orliuk O. P., Butnik-Siverskyi O. B., Revutskyi S. F., Nezhyborets V. I., Fedchenko L. I. ta in.: za nauk. red. d.e.n. Butnik-Siverskoho O. B. K. : NDI IV NAPrNU, 2007. 368 s.
 16. Zynov V. H. Upravlenye yntellektualnoi sobstvennostiu: Uchebnoe posobyе. M. : Delo, 2003. 512 s.
 17. Pavlenko T. V. Protses upravlinnia intelektualnoiu vlasnistiu pidpriemstva. Ekonomichnyi visnyk NTTU «KPI». 2012. S. 71.
 18. Virchenko V. V. Zmist ta osoblyvosti upravlinnia ob'ektamy intelektualnoi vlasnosti na pidpriemstvi. Teoretychni ta praktychni pytannia ekonomiky. 2012. Vyp. 27. T. 1. S. 225–236.
 19. Poliakov S. Yu., Kurtov A. I., Nikitiuk O. B., Zmiivskyi H.A. Deiaki aspekty ta pryntsyipy upravlinnia intelektualnoiu vlasnistiu v Ukraini. Visnyk NTU «KhPY»: Tekhnichni prohres ta efektyvnist vyrobnytstva. 2010. № 60. S. 72–83.
 20. Semenova V. H. Napriamky pidvyshchennia efektyvnosti upravlinnia intelektualnoiu vlasnistiu pidpriemstva. Mykolaiivskyi natsionalnyi universytet imeni V. O. Sukhomlynskoho. Vypusk 6. 2015. S. 472–476.
 21. Vachevskyi M. V. Orhanizatsiina struktura systemy upravlinnia intelektualnoiu vlasnistiu. Aktualni problemy ekonomiky. 2004. № 4(34). S. 155–162.
 22. Pyzhova L. B., Savchenko O. I., Chuksina K. R. Vyznachennia mekhanizmiv upravlinnia intelektualnoiu vlasnistiu na pidpriemstvi. Visnyk NTU «KhPI» Tekhnichni prohres ta efektyvnist vyrobnytstva. 2010. S. 133–138.
 23. Shykova L. V. Teoretychni aspekty upravlinnia intelektualnoiu vlasnistiu na pidpriemstvi. Teoretychni i praktychni aspekty ekonomiky ta intelektualnoi vlasnosti. 2014. Vyp. 1(10). T. 2. S. 98–104.
 24. Tsybul'ska L. O. Ekonomiko-pravovi problemy upravlinnia intelektualnoiu vlasnistiu. Teoretychni i praktychni aspekty ekonomiky ta intelektualnoi vlasnosti. 2013. Vyp. 1. T. 2. S. 248–252.
 25. Piniak I. Intelektualni aktyvy yak efektyvnyi resurs ekonomichnoho rozvytku pidpriemstva. Halytskyi ekonomichnyi visnyk. 2009. № 1. S. 33–40.
 26. Chernenko N. O. Zakonomirnosti innovatsiinoho onovlennia ekonomiky. U Zb. : Stvorennia, okhorona, zakhyst i komertsializatsiia ob'ektiv prava intelektualnoi vlasnosti: zb. materialiv III Vseukrainskoi nauk.-prakt. konferentsii, m. Kyiv, 23 kvit. 2020 r. / Uporiad.: A.S.Romashko, S. Yu. Petriaiev. Kyiv : KPI im. Ihoria Sikorskoho, Vyd-vo «Politekhnik», 2020. S. 105–107.

Надійшла до редакції 12.11.2020 року

Орлюк Е., Корогод Н. Усовершенствование системы управления интеллектуальной собственностью в Украине. В статье управление интеллектуаль-

ной собственностью рассматривается как направление стратегического совершенствования развития сферы интеллектуальной собственности Украины. Подчеркивается определяющая роль интеллектуальной собственности и построения эффективной национальной системы правовой охраны интеллектуальной собственности в развитии инновационной, цифровой экономики страны. Анализируются подходы теории экономики, управления, а также положения национального законодательства относительно категории «управление интеллектуальной собственностью» и стратегических направлений развития сферы интеллектуальной собственности. Доказывается, что понятие «управление интеллектуальной собственностью» целесообразно применять не только на уровне предприятий, как это предлагается в научной литературе последних десятилетий, но и в широком смысле – через призму отдельных отраслей или национальной экономики в целом. Анализируют шаги Украины как страны Восточного партнерства по вхождению в цифровой, инновационный, исследовательский пространства ЕС и предлагаются шаги с целью совершенствования управления интеллектуальной собственностью в институциональном разрезе.

Ключевые слова: Европейский Союз, инновационное развитие, интеллектуальная собственность, коммерциализация, правовое регулирование, управление, цифровая экономика

Orliuk O., Korogod N. Improvement of intellectual property management in Ukraine. In the below article, the intellectual property management is considered as one of the strategic goals of intellectual property development in Ukraine. The article emphasized the intellectual property and efficient copyrights protection as the basic pillar for the innovative digital economics of the country.

The triggers are defined which started the full-range reform of the intellectual property area development in Ukraine since 2016. The goals were: 1) implementation of the updated particular legislation for the intellectual property area in 2019-2020, which adopted the provisions of the Association Agreement with EU along with relevant European standards for the area; 2) roll-out of the institutional reform resulting in establishment of the lawful ground for the national governing body for intellectual property supervision.

The approaches to the economics theory, governing are analyzed along with national legislation provisions as for term «intellectual property management» and strategic directions for the intellectual property area development. It gives grounds that term «intellectual property management» is to be used not only on organizations and enterprises level as it is proposed for years by scientific works, but also at much wider scale — at economics areas and even national economics level. Considering the strategic planning and its practical implementation within short and long term prospective, the intellectual property management is proposed to consider at institutional level through the means of the tasks and functions setting up with their particular realization.

The problems are defined which hinder the intellectual property management processes as well as the factors of external and inhouse affecting the process. The principles for intellectual property management based on the science researches, are proposed to exercise upon the subject both at macroeconomics and enterprise level, taking into account their specifics.

The pace of Ukraine as the Eastern partnership country, towards the integration to the innovative digital environment of EU, is being analyzed. The further steps are proposed aimed at intellectual property management enhancement on the institutional level.

Keywords: the European Union, innovative development, intellectual property, commercial utilization, legal governance, management, digital economics